GEORGE ELIOT • **Adam Bede**

Adam Bede

İletişim Yayınları 3758 • İletişim Klasikleri 194
ISBN-13: 978-975-05-4051-6
© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. Basım
1. Baskı 2026, İstanbul

Dizi yayın yönetmeni Murat Belge
Yayına hazırlayanlar Necdet Dümelli, Feyza Yazıcı
Kapak Suat Aysu
Kapak resmi Henry Wallis, "Taş Ocağı İşçisi", 1857
Uygulama Hüsnü Abbas
Düzelti Begüm Hazar Keleş

Baskı Ayhan Matbaası · Sertifika no. 44870
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38

Cilt Güven Mücellit · Sertifika no. 45003
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · Sertifika no. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

GEORGE ELIOT

Adam Bede

Adam Bede

ÇEVİREN

Ayşe Belma Dehni

HENRY JAMES'İN SONSÖZÜYLE

iletişim

GEORGE ELIOT 22 Kasım 1819'da Warwickshire-South Farm'da Robert Evans ve Christiana Pearson çiftinin üçüncü çocuğu olarak dünyaya geldi ve Mary Anne Evans adıyla vaftiz edildi. İlk öğrenimini Coventry civarındaki bir yatılı okulda tamamladı; küçük yaşlarda Evanjelizm ve dinî doktrinlerin yanı sıra İtalyanca ve Yunanca öğrendi. 1840'ta *Christian Observer*'de yayımlanan "As o'er the Fields" başlıklı dinî şiiriyle ilk kez yayın dünyasında boy gösterdi. David Friedrich Strauss'tan çevirdiği *İsa'nın Yaşamı* 1846'da *The Life of Jesus* adıyla yayımlandı. 1849'da babasının ölümünden sonra altı aylığına Cenevre'ye gitti ve orada Spinoza'nın *Tractatus Theological Politicus*'unu çevirmeye başladı. Londra'ya döndükten sonra Henry Lewes ile tanıştı ve aralarında uzun yıllar süren bir ilişki başladı. 1854'te Feuerbach'ın *Hıristiyanlığın Özü* adlı eserini, 1855'te ise Spinoza'nın *Etika*'sını İngilizceye çevirdi. Dickens ve dönemin diğer yazarları tarafından büyük övgüyle karşılanan *Scenes of Clerical Life* (1858) ile edebiyat dünyasında geniş çevreler tarafından tanınmaya başladı. Kraliçe Victoria'nın övgüsüne mazhar olan ve büyük ilgi gören *Adam Bede* (1859) üç cilt olarak yayımlandı. 1860'ta George Eliot müstearı arkasına gizlediği gerçek kimliğini kamuoyuna açıkladı. 1860'larda *The Mill on the Floss* (1860), *Silas Marner* (1861), *Romola* (1862) ve *Felix Holt, The Radical* (1866) romanları peş peşe yayımlandı ve Viktorya çağının en büyük yazarları arasına girdi. Büyük ilgi toplayan ve benzersiz bir satış başarısı elde eden *Middlemarch*'ın tefrikası 1871'de başladı ve *Middlemarch*, 1874'te tek cilt olarak yayımlandı. 1876'da son romanı *Daniel Deronda*, 1879'da ise denemelerinden oluşan *Impressions of Theophrastus Such* adlı kitabı yayımlandı. 22 Aralık 1880'de Londra'da vefat etti ve Highgate Mezarlığı'na Henry Lewes'ın yanına defnedildi.

Kitaptaki bütün dipnotlar çevirmene aittir.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER *11*

KRONOLOJİ *17*

Birinci Cilt

BİRİNCİ BÖLÜM
Atölye *29*

İKİNCİ BÖLÜM
Vaaz *38*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Vaazdan Sonra *59*

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Ev ve Acıları *66*

BEŞİNCİ BÖLÜM
Bölge Rahibi *82*

ALTINCI BÖLÜM
Hall Çiftliği *101*

YEDİNCİ BÖLÜM
Mandıra 115

SEKİZİNCİ BÖLÜM
Çağrı 121

DOKUZUNCU BÖLÜM
Hetty'nin Dünyası 130

ONUNCU BÖLÜM
Dinah, Lisbeth'i Ziyaret Ediyor 138

ON BİRİNCİ BÖLÜM
Kır Evinde 151

ON İKİNCİ BÖLÜM
Ormanda 160

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Ormanda Akşam 172

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Eve Dönüş 178

ON BEŞİNCİ BÖLÜM
İki Yatak Odası 188

ON ALTINCI BÖLÜM
Bağlantılar 202

İkinci Cilt

ON YEDİNCİ BÖLÜM
Hikâyenin Biraz Durakladığı Bölüm 219

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM
Kilise 229

ON DOKUZUNCU BÖLÜM
Adam'ın Bir İş Günü 253

YİRMİNCİ BÖLÜM
Adam, Hall Çiftliği'ni Ziyaret Ediyor 260

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM
Gece Okulu ve Okul Müdürü 279

Üçüncü Cilt

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM
Doğum Günü Ziyafetine Gidiş 297

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Yemek Zamanı 308

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Sağlığa İçilen Bir İçki 314

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM
Oyunlar 323

YİRMİ ALTINCI BÖLÜM
Dans 332

Dördüncü Cilt

YİRMİ YEDİNCİ BÖLÜM
Kriz 347

YİRMİ SEKİZİNCİ BÖLÜM
İkilem 359

YİRMİ DOKUZUNCU BÖLÜM
Ertesi Sabah 368

OTUZUNCU BÖLÜM
Mektup Teslimi 376

OTUZ BİRİNCİ BÖLÜM
Hetty'nin Yatak Odasında 390

OTUZ İKİNCİ BÖLÜM
Mrs. Poyser "İçini Döktü" *400*

OTUZ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Yeni Bağlar *411*

OTUZ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Nişan *418*

OTUZ BEŞİNCİ BÖLÜM
Gizli Korku *423*

Beşinci Cilt

OTUZ ALTINCI BÖLÜM
Umut Yolculuğu *431*

OTUZ YEDİNCİ BÖLÜM
Çaresizlik İçinde Bir Yolculuk *440*

OTUZ SEKİZİNCİ BÖLÜM
Arayış *453*

OTUZ DOKUZUNCU BÖLÜM
Haberler *468*

KIRKINCI BÖLÜM
Acı Sular Yayılıyor *476*

KIRK BİRİNCİ BÖLÜM
Duruşma Arifesi *486*

KIRK İKİNCİ BÖLÜM
Duruşma Sabahı *492*

KIRK ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Karar *498*

KIRK DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Arthur'un Dönüşü *505*

KIRK BEŞİNCİ BÖLÜM
Hapishanede *513*

KIRK ALTINCI BÖLÜM
Gergin Saatler *524*

KIRK YEDİNCİ BÖLÜM
Son An *531*

KIRK SEKİZİNCİ BÖLÜM
Korulukta Başka Bir Buluşma *533*

Altıncı Cilt

KIRK DOKUZUNCU BÖLÜM
Hall Çiftliği'nde *545*

ELLİNCİ BÖLÜM
Kır Evinde *555*

ELLİ BİRİNCİ BÖLÜM
Pazar Sabahı *567*

ELLİ İKİNCİ BÖLÜM
Adam ve Dinah *580*

ELLİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Hasat Yemeği *589*

ELLİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Tepedeki Buluşma *602*

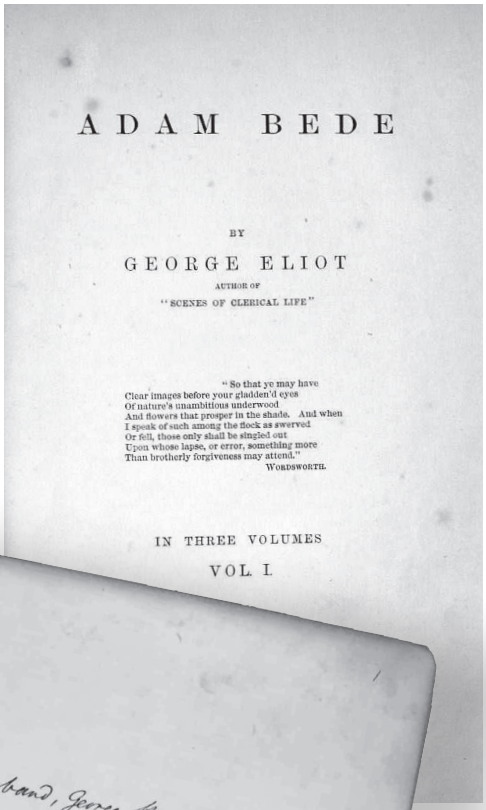
ELLİ BEŞİNCİ BÖLÜM
Evlilik Çanları *608*

Sonsöz *611*

SONSÖZ
GEORGE ELIOT'IN ROMANLARI / HENRY JAMES *615*

DINAH CONSOLING IN PRISON
Don't you know me, Hetty? Don't you remember Dinah? Did you think I wouldn't come To you in trouble?
DINAH CONSOLING HETTY IN PRISON
"I'm come to be with you, Hetty. Not to leave you. To stay with You. To be your Sister To the Last"
I WAS IN PRISON AND YE CAME UNTO ME
MATT. XXV.XXVI
DAM
EDE
BY
VOL. I.
VOL. II.
VOL. III.

- Dinah'nın Hetty'yi teselli edişini betimleyen kitap ayracı, 19. yüzyıl (solda).
- *Adam Bede*'in üç cilt halinde yapılan ilk baskısı ve başlık sayfası, 1859 (solda ve sağda).
- George Eliot'ın, partneri George Henry Lewes'e *Adam Bede*'den bahsettiği mektubu, 1859 (altta).

ADAM BEDE

BY

GEORGE ELIOT

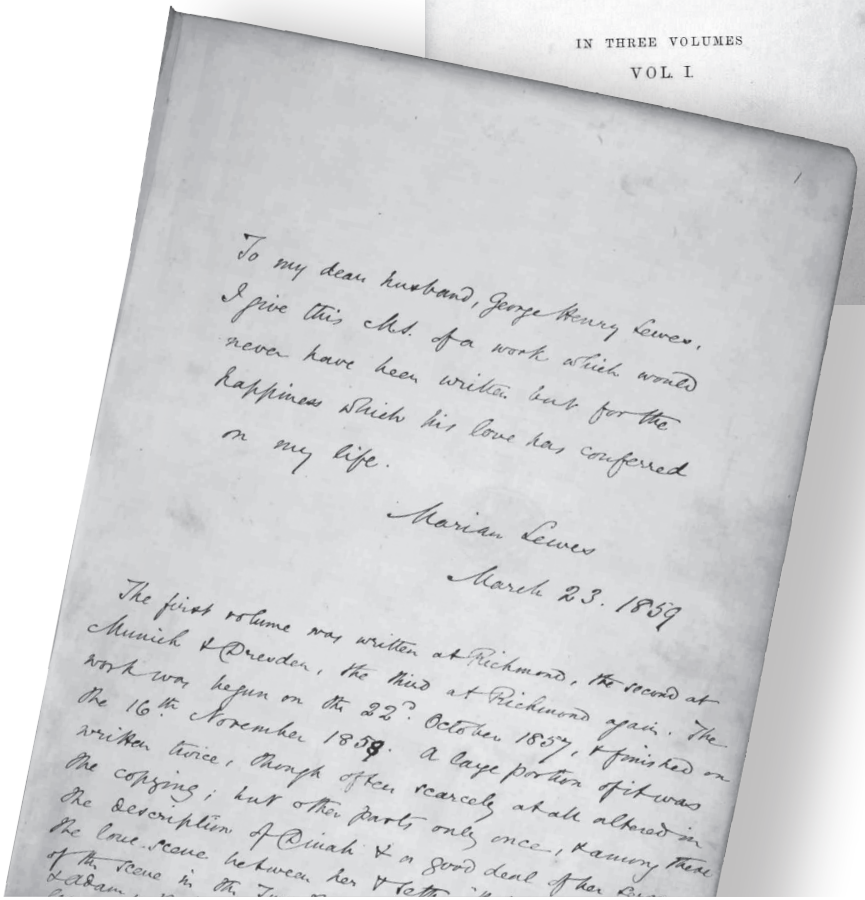
AUTHOR OF

"SCENES OF CLERICAL LIFE"

"So that ye may have
Clear images before your gladden'd eyes
Of nature's unambitious underwood
And flowers that prosper in the shade. And when
I speak of such among the flock as swerved
Or fell, those only shall be singled out
Upon whose lapse, or error, something more
Than brotherly forgiveness may attend."
WORDSWORTH.

IN THREE VOLUMES

VOL. I.

To my dear husband, George Henry Lewes,
I give this MS. of a work which would
never have been written but for the
happiness which his love has conferred
on my life.

Marian Lewes

March 23. 1859

The first volume was written at Richmond, the second at
Munich & Dresden, the third at Richmond again. The
work was begun on the 22d October 1857, & finished on
the 16th November 1858. A large portion of it was
written twice, though often scarcely at all altered in
the copying; but other parts only once, & among these
the description of Dinah & a good deal of her
the love-scene between her & Seth
of the scene in the
& Adam

Birinci Cilt

BİRİNCİ BÖLÜM

Atölye

Mısırlı büyücü, bir damla mürekkebi aynaya damlatarak, gelen herkese uzak geçmişten görüntüler açığa çıkarmayı taahhüt eder. Benim yapmaya çalıştığım şey de bu, değerli okur. Kalemimin ucundaki mürekkeple size, miladi 1799 yılının haziran ayının 18'inde göründüğü şekliyle, Hayslope köyündeki, marangoz ve inşaatçı Mr. Jonathan Burge'ün havadar atölyesini göstereceğim.

Öğleden sonra güneşi, kapı ve pencere pervazlarıyla, lambri kapı panelleriyle uğraşan beş işçiyi ısıtmaktaydı. Açık kapının dışına çadır gibi yığılmış kalaslardan yayılan çam kokusu, karşıdaki açık pencerenin kıyısında yaz karını serpiştiren mürver çalılarının yaydığı kokuya karışıyordu; eğik güneş ışınları, sabit marangoz rendesinin önünde uçuşan ince, şeffaf talaşların arasından parlıyor ve duvara dayalı meşe lambrinin ince damarlarını aydınlatıyordu. Yerde biriken yumuşak talaş yığınında kendine güzel bir yatak yapan kaba tüylü, boz bir çoban köpeği, burnunu ön ayaklarının arasına almış, ahşap bir şömine rafının ortasındaki levhayı yontmakla meşgul beş işçinin en uzun boylusunu izliyor, arada bir kaşlarını çatıyordu. Rende ve çekiç gürültüsünün üstünden duyulan güçlü bariton ses bu işçiye aitti.

Uyan, uyan ruhum, güneşle birlikte
Uyuşukluğunu silkip at,
Günlük görevine koş...

Burada, daha yoğun dikkat gerektiren bir ölçüm yapılması gerekiyordu; böylece gür ses hafif bir ıslığa dönüştü, sonra taze bir güçle yeniden yükseldi.

Tüm sözlerin samimi,
Vicdanın öğle güneşi gibi berrak olsun.

Böyle bir ses ancak geniş bir göğüsten çıkabilirdi ve bu göğüs yaklaşık 1.80 boyunda, iri kemikli, kaslı bir adama aitti; sırtı o kadar düzdü ve başını öyle özgüvenle kaldırmıştı ki, eserine uzaktan bakmak için dikeldiğinde rahat duruşa geçen bir askere benzedi. Gömleğini dirseğine dek kıvırmıştı, açığa çıkan kasları güç gösterilerinde ödül kazanacak irilikteydi; uzun elleri, geniş tırnaklı, şekilden şekle girebilen esnek parmaklarıyla ustalık gerektiren işlere hazır görünüyordu. Uzun boyu, gözü pek görüntüsüyle Adam Bede, bir Sakson'du ve adının hakkını veriyordu.[1] Ne var ki başına geçirdiği beyaz kâğıt başlıkla tezat oluşturan koyu siyah saçları, çıkık alnında sürekli hareket eden kaşlarının altından parlayan keskin bakışlı, koyu renk gözleri ona bir miktar Kelt kanı karıştığını da gösteriyordu. İri yüzünün hatları kabaydı; dinlenirken sergilediği iyi huylu, dürüst ve zeki yüz ifadesinden başka bir güzelliği yoktu.

Diğer işçinin Adam'ın kardeşi olduğu ilk bakışta anlaşılıyor. O da neredeyse ağabeyi kadar uzun, aynı yüz hatlarına, aynı saç ve ten rengine sahip ama aile bireylerindeki benzerlikler gerek beden gerekse yüz ifadesindeki farklılıkları daha da vurguluyor sanki. Seth'in geniş omuzları hafif eğimli, gri gözleri ve kardeşininkinden daha az çıkıntılı bir alnı var, bakışları keskin değil,

1 Eski İngilizce *bede*'den gelir; "emretmek, buyurmak ya da dua etmek" anlamındadır; Almanca *gebiet* ile bağlantılıdır. Kutsal Kitap'taki ilk adı, ilk insanı ve insan soyunun atasını ifade eder; ikincisi ise onun kadim soyunu ve otoritesini ima eder. Marangozluk mesleği, Mesih'le olan ilişkisini gösterir.

sakin, güven verici ve sevecen. Kafasındaki kâğıt başlığı çıkarıp atmış, böylece onun saçlarının Adam'ınki gibi gür ve düz değil, ince ve dalgalı olduğunu görüyoruz; bu da alnının üstünde öne çıkan kafatası kemerini daha da belirginleştiriyor.

Aylaklar ve serseriler Seth'le rahatça konuşabileceklerinden, hatta ondan birkaç teklik koparacaklarından her zaman emindiler; buna karşılık Adam'la neredeyse hiç konuşmazlardı.

Alet edevatın konseri ve Adam'ın sesini susturan, sonunda dikkatle üzerinde çalıştığı kapıyı kaldırıp duvara dayayan Seth oldu.

"İşte! Nasılsa bugün kapımı bitirdim."

İşçilerin hepsi yukarı baktı ve Sandy Jim olarak bilinen iriyarı, kızıl saçlı bir adam, Jim Salt, yaptığı rendeleme işine ara verdi. Adam şaşkınlıkla Seth'e döndü ve, "Ne! Kapıyı bitirdiğini mi düşünüyorsun yani?" dedi.

"Evet, elbette," diye cevap verdi Seth, onun böyle konuşmasına hayret ederek, "Nesi var ki?"

Diğer üç işçiden gelen yüksek perdeden kahkahalarla kafası karışan Seth, etrafına bakındı. Adam kahkahalara katılmadı ama daha yumuşak bir sesle, yüzünde hafif bir tebessümle konuştu.

"Panelleri unutmuşsun."

Seth başını ellerinin arasına aldı, alnı kızardı ve yeniden kahkahalar yükseldi.

Ufak tefek ama atik bir adam olan Çevik Ben, "Oley!" diye bağırdı ve koşarak kapıyı tuttu. "Biz de bu kapıyı dükkânın öteki köşesine diker, üstüne 'Seth Bede, bu kapı bir Metodi olan Seth Bede'in eseridir,' diye yazarız. Hey, Jim, şu kırmızı çanağı azıcık versene."

"Saçmalama!" dedi Adam. "Onu rahat bırak, Ben Cranage. Belki bir gün sen de böyle bir hata yaparsın, o zaman ağzının diğer tarafıyla kendine gülersin."

"Beni böyle bir hata yaparken yakala bakalım, Adam. Kafamın Metodilerle dolması zaman alacaktır," dedi Ben.

"Yok, kafan genellikle içkiyle dolu, bu daha da kötü."

Ancak Ben "kırmızı çanağı" eline almıştı; kapının üstüne, söylediği cümleyi yazmak üzereydi ve ön hazırlık olarak havada hayalî bir S çizdi.

"Rahat dur!" diye seslendi Adam aletlerini elinden bırakarak, Ben'e doğru yürüdü ve sağ omzunu tuttu. "Onu rahat bırak, yoksa ruhunu bedeninden söküp atarım."

Ben, Adam'ın demir pençesinde sarsılıyordu ama ufak tefek olsa da gözü pekti ve pes etmeye niyetli değildi. Sol eliyle fırçayı güçsüz kalan sağ elinden aldı ve sanki sol eliyle de yazabildiğini gösteriyormuş gibi bir hareket yaptı. Adam bir anda onu arkaya çevirdi, öteki omzundan tuttu ve iterek duvara yapıştırdı. Ama Seth seslendi:

"Bırak Addy, bırak. Ben şaka yapıyor. Bana gülmekte haklı, ben bile kendime gülüyorum."

"Kapıyı bırakmaya söz verene dek bırakmayacağım," dedi Adam.

"Haydi, Ben, haydi evlat," dedi Seth ikna edici bir tonla, "boş yere tartışmayalım. Adam'ın dediğini yapacağını sen de biliyorsun. Onun fikrini değiştirmek, dar sokakta at arabasına manevra yaptırmaktan zor. 'Kapıyı bırakacağım,' de ve bu işe bir son ver."

"Adam'dan korktuğum için değil," dedi Ben. "Sırf sen istediğin için bırakıyorum..."

Adam gülerek "Akıllıca bir davranış, Ben," dedi ve elini gevşetti.

Hepsi işinin başına döndü ama bu güç mücadelesinde yenilen taraf olan Çevik Ben, Seth'le alay ederek küçük düşmesini dengelemeye çalıştı.

"Kapı panellerini unuttuğunda," diye söze başladı, "güzel vaizin yüzünü mü, yoksa vaazını mı düşünüyordun Seth?"

"Gel ve onu dinle, Ben," dedi Seth, neşeyle. "Bu gece Green'de vaaz verecek. O çok düşkün olduğun berbat şarkılar yerine, kendin hakkında düşüneceksin. Belki dini benimsersin, bu da hayatındaki en kazançlı iş olur."

"Her şeyin zamanı var Seth, yerleşip yuva kurduğumda düşünürüm böyle şeyleri; bekâr adamın fazla kazancı olmasa da olur. Tıpkı senin gibi, kur yapmayı ve din işlerini birlikte halledeceğim. Ama ya güzel vaiz beni dine döndürdükten sonra, sen onu alıp götürürsen?"

"Hiç korkma, Ben. O kız ne senin olur, ne de benim, maalesef. Sadece gel ve bir kez dinle, bir daha onun hakkında böyle konuşmazsın."

"Pekâlâ, Holly Bush'ta vakit geçirecek bir arkadaş bulamazsam gelirim belki. Hangi metni okuyacak? Aslında gelmesem de sen anlatırsın, Seth. Hem ne göreceğim ki? Bir kadın peygamber mi? Pekâlâ, söyleyeyim o zaman, bir peygamberden fazlası o, alışılmadık güzellikte bir genç kadın."

"Haydi ama, Ben," dedi Adam sert bir sesle, "İncil'in sözlerini hiçe sayıyorsun, çok ileri gidiyorsun."

"Ne! Şimdi de fikir mi değiştiriyorsun, Adam? Yanılmıyorsam kadın vaizlere kesinlikle karşı olduğunu, onlarla mücadele ettiğini söylemiştin bir süre önce?"

"Hayır, fikrim değişmedi. Kadınların vaaz vermesi üzerine hiçbir şey söylemedim. İncil'i rahat bırakın, nasıl davranacağınıza dair size yol gösteren, gurur duyduğunuz, eşsiz bir fıkra kitabınız var, öyle değil mi? Kirli parmaklarınızı o kitabı bulaştırırsınız,' dedim."

"Bak sen, Seth kadar yüce bir aziz oluyorsun sen de; bu geceki vaaza gidiyorsun sanırım. Orada ilahi korosuna liderlik edersin. Ama Rahip Irwine, 'büyük' gözdesi Adam Bede'in bir Metodi olmasına ne der, bilmiyorum."

"Beni düşünme, Ben. Ben de, sen de Metodist olmayacağız ama sen ileride daha kötü bir şeye dönüşebilirsin. Rahip Irwine, insanların ibadetine karışmayacak kadar sağduyulu bir insan. Bana çok kez söylediği gibi bu, Tanrı ile inanan arasında bir şey."

"Ah, evet, ama sizin bu farklı din görüşlerinizden pek hoşnut olmadığına eminim."

"Belki, ben de Josh Tod'un koyu birasından hoşlanmıyorum ama onun seni aptal durumuna düşürmesine ses çıkarmıyorum."

Adam bu hamleyi yaparken bir kahkaha duyuldu, ama Seth ciddi bir sesle şunları söyledi:

"Hayır, hayır, Addy, kimsenin dininden koyu biraymış gibi söz edemezsin. İnanmıyorsun ama, tıpkı kilise cemaati gibi, muhalifler de Metodistler de işin özünü kavramış durumda."

"Hayır, Seth, ben kimsenin dinine ve inancına gülmüyorum, evlat. Bırak vicdanlarının peşinden gitsinler, o kadar. Sadece, vicdanları kilisede sessiz kalmalarını sağlasa iyi olur diye düşünüyorum; orada nasıl davranılacağını öğrenmeliler. Aşırı maneviyata

sahip olmak diye bir şey var; ama bu dünyada bize İncil'in yanında başka bir şey lazım. Kanallara, su kemerlerine, kömür ocağı motorlarına, Cromford'daki Arkwright'ın değirmenlerine bak; insan, bir şeyler yapmak için İncil'den başka şeyler de okumalı, öğrenmeli diye düşünüyorum. Ama o vaizlerden bazılarını duysanız, hayatınız boyunca hiçbir şey yapmamanız, sadece gözlerinizi kapatıp iç dünyanızla ilgilenmeniz gerektiğini düşünürsünüz. İnsanın ruhunda Tanrı sevgisi olmalı, bunu biliyorum, İncil'in, Tanrı'nın sözleri olduğunu da biliyorum. İncil ne diyor? Tanrı'nın tapınağını inşa eden işçilerin ruhuna kendi ruhunu koyduğunu, böylece oradaki tüm oyma işlerini ve her şeyi güzel bir elin istediği gibi yapmalarını sağladığını söylüyor. İşte bu da benim bakış açım: Tanrı'nın ruhu her yerde, her şeyde ve her zaman, pazar günleri de, hafta içi de bizimle birlikte; büyük işler, icatlar yaparken, hesaplama, ölçüm yaparken, tamir ederken. Tanrı ruhumuza yardım ediyor, bize akıl, elimize güç veriyor ve eğer bir adam mesai saatleri dışında da bazı işler yapıyorsa, karısını fırına gitmekten kurtarmak için bir fırın yapıyorsa ya da bahçesini eşeleyip orada iki patates yetiştiriyorsa ve her şeyden önemlisi daha çok iyilik yapıyorsa o zaman sanki bir vaizin ya da duacının, yakarıp feryat eden birinin peşinden koşuyormuş gibi Tanrı'ya yakındır."

Adam konuşurken payandaları değiştirme işine kısa bir süre için ara veren Sandy Jim, "İyi söyledin, Adam!" dedi. "Bu, uzun zamandır duyduğum en iyi vaazdı. Aynı nedenle, karım da bana tam on iki aydır bir fırın yapmam için sızlanıp duruyor."

"Sözlerin mantıklı, Adam," dedi Seth ciddi bir tavırla. "Ama sen de biliyorsun ki pek çok aylak bunca kusur bulduğun vaizleri dinleyerek hayata döndü. Birahaneyi boşaltan vaizdir çünkü din dersi alan kişi, işini kötü yapamaz."

"Sadece bazen kapı panellerini unutup dışarıda bırakır, değil mi Seth?" dedi Çevik Ben.

"Ah, Ben, yine benimle dalga geçmenin yolunu buldun ya hayat boyu dilinden düşürmezsin artık. Ama bunun dinle hiçbir ilgisi yok; hatayı yapan Seth Bede, hep dalgın bir adamdı, din de onu düzeltemezse yazıklar olsun."

"Sen bana kulak asma, Seth," dedi Çevik Ben, "iyi kalpli bir adamsın, dostum; paneli unut ya da unutma, sen her durumda öfkene hâkim olur, eğlenmene bakarsın bazı akrabalarının aksine, belki de en akıllıca davranış bu."

"Seth, evlat," dedi Adam, kendisine yöneltilen kinayeye aldırış etmeden, "kabalık ettiğimi düşünme. Az önceki sözlerim sana karşı bir saldırı değildi. Bazıları olaylara bir şekilde bakar, bazıları da başka bir şekilde."

"Yo, yo, Addy, bana kabalık etmek istemedin," dedi Seth, "bunu yeterince iyi biliyorum. Seni tanıyorum, tıpkı köpeğin Gyp gibisin, bazen bana havlarsın ama her zaman pişman olur, gelir elimi yalarsın."

Kilise saati altıyı vurana dek herkes birkaç dakika sessizce çalıştı. Daha ilk vuruşun yankısı dinmeden Sandy Jim rende aletini bırakıp ceketine uzandı, elindeki vidayı yarıya kadar sıkmış olan Çevik Ben birden durup tornavidasını alet sepetine attı, önceki konuşma boyunca adına uygun olarak sessiz kalan Mum[2] Taft tam çekicini kaldırırken vazgeçip yere fırlattı, Seth de belini doğrulttu, elini kâğıt başlığına doğru uzattı. Adam hiçbir şey olmamış gibi tek başına işine devam etti. Ama aletlerin durduğunu görünce başını kaldırdı ve öfkeyle konuştu:

"Bak işte! Saat çalmaya başlar başlamaz insanların sanki işlerinden hiç zevk almıyorlarmış, bir çekiç daha vurmaktan korkuyorlarmış gibi aletlerini böyle yerlere atmasına dayanamıyorum."

Seth kendine geldi ve hareketlerini yavaşlattı ama Mum Taft sessizliği bozdu:

"Ah, ah, Adam, dostum; gençlikte böyle konuşmak kolay ama, yirmi altı değil de, benim gibi kırk altı yaşına geldiğinde üç kuruşa çalışmak seni o kadar mutlu etmeyecek."

"Saçma," dedi Adam, öfkesi hâlâ üstündeydi. "Yaşın bununla ne ilgisi var? Gördüğüm kadarıyla hâlâ elin kolun tutuyor. Bir adamın saatin ilk vuruşuyla kurşun yemiş gibi kollarını indirmesinden, yaptığı işten gurur duymadığını, keyif almadığını görmekten nefret ediyorum. Zımpara taşı bile bırakıldıktan sonra biraz daha döner."

2 (İng.) Suskun.

"Saçmalama, Adam!" diye haykırdı Çevik Ben, "Onu rahat bırak, tamam mı? Az önce vaizlerle savaşıyordun ama şimdi bayıla bayıla vaaz veriyorsun. Sen eğlenmekten çok çalışmayı sevebilirsin, ben eğlenmeyi daha çok seviyorum; bu durumda sen kazançlısın, daha çok çalışmış olacaksın."

Bu kapanış konuşmasının ardından Çevik Ben çıkınını omuzlayıp atölyeden ayrıldı, hemen ardından Mum Taft ve Sandy Jim onu takip ettiler. Seth biraz oyalandı ve sanki bir şey söylemesini bekliyormuş gibi düşünceli düşünceli Adam'a baktı.

"Vaaza gitmeden önce eve uğrayacak mısın?" diye sordu Adam başını kaldırarak.

"Hayır, şapkam ve eşyalarım Will Maskery'de. Saat ondan önce evde olamam çünkü vaazdan sonra Dinah Morris'i evine bırakacağım. Eve dönerken kendisini güvende hissetmeli, tabii eğer istiyorsa. Poyser'lardan onunla birlikte gelen biri yok, biliyorsun."

"O halde anneme seni beklememesini söylerim," dedi Adam.

Seth atölyeden çıkarken dönüp çekinceli bir sesle Adam'a sordu: "Bu gece Poyser'lara gidecek misin?"

"Hayır, okula gideceğim."

Gyp o âna kadar rahat yatağından ayrılmamış, sadece işçilerin gittiğini fark ettiğinde başını kaldırıp Adam'a dikkatle bakmıştı. Adam cetvelini cebine koyup önlüğünü beline dolamaya başlar başlamaz, Gyp derhal ileri atıldı ve sabırlı bir beklentiyle efendisinin yüzüne baktı. Kuyruğu olsaydı Gyp şüphesiz sallardı ama duygularını açık edecek bu uzuvdan yoksun olduğu için, tıpkı pek çok değerli şahsiyet gibi, doğanın ona dayattığından daha soğukkanlı görünmek kaderinde vardı.

"Ne! Sepet için hazırsın, değil mi, Gyp?" dedi Adam, Seth'le konuştuğu yumuşak ses tonuyla.

Gyp sıçradı ve, "Elbette," dercesine kısa bir havlamayla ona baktı. Zavallı dost, pek geniş bir ifade dağarcığına sahip değildi.

İş günlerinde, sepetin içinde Adam'ın ve Seth'in yemeği olurdu ve resmî bir törene katılan hiçbir komutan, sepetiyle efendisinin yanından bir an bile ayrılmayan, çevresindekileri umursamayan Gyp kadar kararlı görünmezdi.

Adam atölyeden çıkarken kapıyı kilitledi, anahtarı kilitten çı-

kardı ve onu odunluğun öteki tarafındaki eve götürdü. Pürüzsüz gri renkte saman çatısı, koyu krem rengi duvarlarıyla akşam ışığında hoş ve yumuşak görünen alçak bir evdi. Vitraylı pencereleri parlak ve lekesizdi ve kapı eşiği sanki gelgitte suların arasından yükselen bembeyaz bir kaya parçası gibi temizdi. Kapı eşiğinde, üzerine koyu çizgili keten bir elbise giymiş, kırmızı bir başörtüsü bağlamış ve onun üstüne keten bir şapka takmış, temiz, yaşlı bir kadın, soğuk patates veya arpa hayali beklentisiyle ona doğru koşan birkaç çilli kümes hayvanıyla konuşuyordu.

Yaşlı kadın biraz bulanık görüyor gibiydi çünkü Adam, "İşte anahtar, Dolly, onu benim için evde tut olur mu?" diyene kadar onu tanımamıştı.

"Ah, evet, tabii, ama içeri girmek ister misin, Adam? Küçükhanım Mary ve Burge Efendi birazdan eve dönerler; Burge Efendi seni akşam yemeğine davet etmekten memnun olur."

"Hayır, Dolly, teşekkürler. Evime gidiyorum. İyi akşamlar."

Adam uzun adımlarla hızla yürüyor, Gyp hemen arkasında, topuklarına değecek kadar yakınından koşuyordu. Çalıştıkları arsadan çıkarak köyden uzaklaştı, vadiye inen anayol boyunca ilerledi. Yokuşun eteğine vardığında çift bölmeli heybesini arkasına bağlamış yaşlı bir atlı, Adam yanından geçtikten sonra atını durdurdu ve arkasına dönüp, kâğıttan şapkalı, deri pantolonlu, lacivert yün çoraplı, yağız görünüşlü işçiye uzun uzun baktı.

Adam, çevresindekilerin hayran bakışlarından habersiz, kısa süre sonra önünde uzanan tarlaları aştı ve bütün gün kafasının içinde dönüp dolaşan ezgiyi söylemeye başladı:

Tüm sözlerin samimi,
Vicdanın öğle güneşi gibi berrak olsun;
Tanrı'nın her şeyi gören gözü,
Gizli düşüncelerinin, işlerinin üstündedir.